

# IHMISOIKEUSVALTUUSKUNNAN VAMMAISTEN HENKILÖIDEN IHMISOIKEUSKOMITEA

**Aihe:** Vammaisten henkilöiden ihmisoikeuskomitean kokous 2/2021  
**Aika:** **Keskiviikko 10.3.2021 klo 10–13**  
**Paikka:** Etäkokous Teams-sovelluksella

**Osallistajat:** Antti Teittinen (pj.)  
Pirkko Mahlamäki (vpj. 10:44-)  
Anna Caldén (10:00-12:00)  
Yrjö Mattila (10:26-)  
Markku Jokinen  
Sari Kokko (10:12-12:45)  
Pirkko Justander  
Anssi Karhu  
Minna Verronen (EOA)  
Mikko Joronen (IOK)  
Emmi Kupiainen (IOK, siht.)

## Kokouksen asialistaluonnos

### **1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen**

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:03

Asialista hyväksyttiin.

### **2. Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen**

Edellinen pöytäkirja hyväksyttiin kohtaan 3 lisätyllä tarkennuksella oikeusasiamiehen etätarkastuksista koronapandemian aikana.

### **3. Kokouksen teemakeskustelu (10:15-11:30)**

Anni Kyröläinen piti alustuksen vammaisten henkilöiden työllistymisen rakenteellisista esteistä. Kyröläinen kertoi työ- ja elinkeinoministeriöön tekemästään selvityksestä. Selvityksessä keskeinen luku koskee vammaispalveluita, mutta siinä keskitytään myös muun muassa työn hakemiseen, te-palveluihin, työelämään, yrittäjyyteen, koulutukseen ja yksilön rooliin yhteiskunnassa (osallisuus).<sup>1</sup>

Antti Teittinen piti alustuksen vammaisten henkilöiden syrjäytäkokeuksista työelämässä. Teittisen mukaan vammaisten henkilöiden työllisyysasteesta ei ole tarkkaa tilastotietoa

---

<sup>1</sup> Selvityksen voi lukea kokonaisuudessaan täältä:

[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162325/TEM\\_2020\\_36.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162325/TEM_2020_36.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Suomessa tai muissa EU-maissa. Vammaisfoorumi on selvittänyt vammaisten henkilöiden kokemuksia syrjinnästä muun muassa työelämässä. Kyselyn mukaan noin 2/3 vammaisista henkilöistä on kokenut syrjintää työelämässä. Vammaisten henkilöiden syrjintä työelämässä on kyselyn mukaan laajaa, ja heidän työllisyysasteensa on alhainen.

Keskustelussa nousi esiin kuljetuspalveluiden ja palvelurakenteiden tärkeys vammaisten henkilöiden työllistymisessä ja työelämässä. Jos palvelurakenteet toimisivat niin, että ne tukisivat luotettavasti ja joustavasti vammaisten henkilöiden työllisyyttä, saattaisi työelämään kiinni pääseminen helpottua. Perusasioiden, kuten henkilökohtaisen avun ja kuljetuspalveluiden, tulisi olla kunnossa.

Myös vammaisten henkilöiden palkkataso ja palkkatasa-arvo nousivat esiin keskusteluissa. Olisi tärkeää selvittää, mikä on vammaisen henkilön euro, sekä se, miten vammaisten miesten ja vammaisten naisten palkkatasot eroavat toisistaan. Lisäksi liian matalaan palkkatasoon tulisi puuttua, ja vahvistaa vammaisten henkilöiden työmarkkina-asemaa. Keskustelussa todettiin, että sosiaaliturvasysteemiä tulisi uudistaa niin, että palkka ja etuudet sopisivat paremmin yhteen, jotta perustoimeentulo säilyy. Sosiaaliturvasysteemin tulisi olla joustavampi. Tietoa tulisi kerätä lisää vammaisten henkilöiden työllisyyteen ja työllistymiseen liittyvistä asioista, myös sukupuolittain.

Keskustelussa nousi esiin se, että vammaisten henkilöiden potentiaalia työntekijöinä ei ymmärretä. Rekrytoinnissa esiintyvään syrjintään on vaikeaa päästä kiinni, sillä se voi olla hyvin hienovaraista. Rekrytointikynnyksessä on kyse luottamuksesta eri suuntiin (vammaisen henkilön kykyyn ja palvelurakenteeseen, joita tarvitaan työn suorittamiseen). Luottamustematiikka on tärkeää ja siihen kohdistuvaa tietoa tarvitaan lisää.

Työelämän vaikeudet myös kuormittavat vammaisia henkilöitä paljon. Tukipalveluiden lisäksi tarvitaan asenteiden ja ympäristön muutosta, jotta vammaiset henkilöt pääsevät osallisiksi työelämään. Kohtuullisen mukauttamisen suhdetta työympäristöön tulisi pohtia.

Momentum vammaisten henkilöiden työelämän oikeuksien edistämiseen nousi keskustelussa esiin. Esimerkiksi Samhall-hanke on ongelmistaan huolimatta näyte siitä, että vammaisten henkilöiden työllisyys otetaan vakavammin. Viranomaiset ovat alkaneet ymmärtää aikaisempaa paremmin, että vammaisten henkilöiden oikeudet työelämässä on turvattava. Palvelurakenne ei ole vielä siirtynyt CRPD:n paradigman mukaan tukemaan vammaisia henkilöitä, vaan näkee heidät edelleen hoivan ja hoidon kohteena.

Lisäksi keskustelussa tuotiin esille kansainvälisille ihmisoikeuselimille tehtävien rinnakkaisraporttien tärkeys. Keskustelussa pohdittiin, että yksittäisten kanteiden nostaminen ei välttämättä ole toimivin ratkaisu. Sen sijaan CRPD-komitealle annettava määräaikaisraportointi voisi toimia paremmin.

#### **4. EOA:n äänestyspaikkatarkastukset kuntavaaleissa (noin 11:45-12:15)**

Juha-Pekka Konttinen oikeusasiamiehen kansliasta piti alustuksen äänestyspaikkatarkastuksista kunnallisvaaleissa 2021.

Korona-aikana tarkastukset ovat suurelta osin olleet asiakirjatarkastuksia, mutta äänestyspaikkatarkastukset pyritään tekemään paikan päällä. Tarkastuksien kohteena vammaisten

henkilöiden oikeuksien toteutuminen äänestyksessä. Huomiota kiinnitetään esimerkiksi osallisuuteen, esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Myös vaalisalaisuuden turvaaminen, vaalitiedotus, opasteet ja äänestystapahtuman kulku ovat tärkeitä äänestyspaikkatarkastuksilla.

Ihmisoikeuskeskus ehdotti VIOK:n jäsenten osallistamista äänestyspaikkatarkastusten suunnittelemiseen, ja oikeusasiamies piti ideaa hyvänä. Tarkastuksille ei voi tulla asiantuntijoita mukaan, mutta suunnitteluun kyllä.

Keskustelussa nousi esiin omia kokemuksia äänestyspaikkojen esteettömyydestä tai sen puutteesta. Erityisesti korostettiin, että esteettömyys ja vaalitalaisuuden sujuminen on varmistettava käytännössä, hyvät ideat eivät aina riitä. Vaalivirkailijoilla tulisi olla valmius kommunikoida ja viestiä kaikkien äänestäjien kanssa. Ohjeistuksessa tulisi varmistaa saavutettavuus myös viestinnässä. Lisäksi pohdittiin koronatilanteen vaikutusta äänestykseen.

Keskustelussa todettiin, että vaalitarkkailijoilla ei ole toimivaltuuksia tarkkailla vaalitalaisuuden sujumista oikeusasiamiehen tyylillä. Oikeusasiamies sen sijaan tekee tarkkoja tarkastuksia, jotka kattavat koko äänestysprosessin.

VIOK:n osallistamista äänestyspaikkatarkastusten suunnittelemiseen kannatettiin laajasti.

## **5. Päivitys yleiskommenttien kääntämisestä**

Yleiskommentti numero 6 on IOK:lla käännettävänä. Pääsääntöisesti käännös on hyvä, mutta mukana on ollut myös terminologiaa, joka ei ole vakiintunutta.

Yleiskommentti numero 7 on ruotsinkielisenä versiona valmis ja taitettu. Suomenkielinen versio on Pirkko M:llä tarkastettavana. Siinä on paljon terminologiaan liittyviä ongelmia.

Terminologian osalta pohdittiin käsitteitä ”substantive equality” (käännetty todellinen yhdenvertaisuus) ja ”inclusive equality” (käännetty inklusiivinen yhdenvertaisuus).

Kun tekstit läpikäyty, ne voi lähettää VIOK:n jäsenille kommentoitavaksi.

Aikataulu toistaiseksi avoin.

## **6. Hallitusohjelman seuranta**

Todettiin, että jäsenet toimittavat kirjallisesti tähän kohtaan liittyviä tietoja.

## **7. Ajankohtaisia asioita**

Todettiin, että jäsenet toimittavat kirjallisesti tähän kohtaan liittyviä tietoja.

## **8. Seuraavan kokouksen valmistelu**

Seuraavan kokouksen tema on yhdenvertaisuus ja syrjintä.

Kutsutaan seuraavaan kokoukseen YVTLtk:sta Juhani Kortteinen ja YVV:n toimistosta Elli Björkberg.

## **9. Kokouksen päättäminen**

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:53.

---

*Ihmisoikeusvaltuuskunnan tehtävänä on:*

- käsitellä laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä  
perus- ja ihmisoikeusasioita;*
- hyväksyä vuosittain Ihmisoikeuskeskuksen toimintasuunnitelma ja keskuksen  
vuotuinen toimintakertomus;*